

Kitap İncelemesi:

Kurtarabileceğin Hayat: Dünyadaki yoksulluğu sona erdirmek için üzerinize düşeni nasıl yapmalısınız?¹

Meltem Alkur / Hacettepe Üniversitesi

1946 yılında Avustralya’da dünyaya gelen Peter Singer, Princeton Üniversitesi profesörü, filozof ve hayvan hakları savunucusudur. Sahip olunan kaynakların ihtiyacı olanlar için en etkili bir şekilde nasıl kullanılacağına odaklanan efektif alturizm akımının en bilinen temsilcilerindendir². 2009’da ilk versiyonu yayınlanan *Kurtarabileceğin Hayat* (The Life You Can Save) adlı kitabını; Kıtık, Refah ve Ahlak (Famine, Affluence, and Morality)³ adlı makalesinden hareketle yazmıştır. Dört ana başlık altında 10 bölümden oluşan *Kurtarabileceğin Hayat* adlı eserin ana fikri, aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanları neden önemsememiz ve onlara yardım etmemiz gerektiğidir. Ayrıca etkili bir şekilde yardım ederek yoksulluk içinde yaşayanların hayatlarını iyileştirmenin ve hatta kurtarmanın kolaylığına dikkat çekmektedir. Benimsediği yalın dil ve günlük hayattan verdiği örnekler, sadece felsefe meraklıları için değil, konuyla ilgili pek çok okuyucu için de kitabı anlaşılır kılmaktadır.

Kurtarabileceğin Hayat kitabının *Argüman* bölümünde Singer, basit ama ilginç bir örnekle konuya giriş yapar. İşe giderken bir göletin yanından geçtiğinizi varsayın. Saat daha erken ve hava serin ancak bir çocuğu gölette oynarken gördünüz. Yaklaştıkça orada çırpınan ve sudan çıkamayan çok küçük bir çocuk olduğunu fark ettiniz. Etrafta hiç kimse yok. Çocuk başını suyun üzerinde birkaç saniyeden fazla tutamıyor. Eğer gölete girip çocuğu çekip çıkarmazsanız boğulacak gibi görünüyor. Gölete girmek çok kolay ama girerseniz birkaç gün önce aldığınız ayakkabılarınız mahvolacak ve takım elbiseniz ıslanıp çamura bulanacak. Çocuğu sorumlu birine teslim edip kıyafetlerinizi değiştirene kadar da işe geç kalacaksınız. Ne yapmalısınız? Bu senaryo ile karşılaştığını varsayanların çoğu hiç düşünmeden çocuğu kurtaracağını, insan hayatının bir çift ayakkabıdan ya da işe birkaç saat geç kalmaktan çok daha değerli olduğunu söyler. Ancak istatistikler bu ve benzeri olayların her gün yüzlerce kez yaşandığını göstermektedir. 2017 yılında 5 yaş altı 5,4 milyon çocuk çoğunluğu önlenebilir ve tedavi edilebilir sebeplerden ötürü hayatını kaybetmiştir. Bu noktada Singer çarpıcı veriler ve örneklerle giyim, konser, tatil, yeni araba gibi gerçekten

¹ Singer, Peter (2019). The Life You Can Save “10th Year Edition”: How to do your part to end world poverty. Washington: The Random House Publishing Group.

² Daha detaylı bilgi için yazarın Ted Talk konuşmasına bkz.

https://www.youtube.com/watch?v=Diuv3XZQXyc&feature=emb_logo

³ Singer, Peter. (1972). Famine, Affluence, and Morality. *Philosophy and Public Affairs*. 1(3), 229-243.

ihtiyacımız olmayan şeylere para harcamaktansa etkili bir yardım kuruluşuna bağış yaparak bir çocuğun hayatını kurtarmanın mümkün olduğuna dikkat çeker. Bu örnekler ihtiyaç halinde ve kişiyi kurtaracak tek kişi biz isek kişiye yardım etmemiz gerektiği sezgisini ortaya çıkarır. Ancak ahlaki sezgilerimiz bizi yanıltabileceği için aşağıdaki öncüllerden oluşan akıl yürütmeyi öne sürer.

Birinci öncül: Yiyecek, barınak ve tıbbi bakım yetersizliğinden acı çekmek ve ölmek kötüdür.

İkinci öncül: Önemli olan herhangi bir şeyi feda etmeden kötü bir şeyin olmasını engellemek elinizde ise bunu yapmamak yanlıştır.

Üçüncü öncül: Etkili hayır kurumlarına bağışta bulunarak yiyecek, barınma ve tıbbi bakım eksikliğinden kaynaklanan acı ve ölümü neredeyse hiçbir şeyden ödün vermeden önleyebilirsiniz.

Sonuç: Bu nedenle, etkili hayır kurumlarına bağış yapmazsanız, yanlış bir şey yapıyorsunuz demektir.

Singer'in ulaştığı sonuç başkaları için çok şey yapmamızı gerektirir. Aslında bu, Thomas Aquinas'ın savunduğu geleneksel bir ahlak görüşüdür. Aquinas'ın yanı sıra Singer'in bu öncüller üzerine kurulu etik duruşu Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam gibi dünyada önde gelen dinlerin yoksula yardım etme öğretileriyle de örtüşmektedir. Bu dinlerin kutsal kitaplarında yoksullara yardım edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Görüldüğü üzere ihtiyacı olanlara yardım etme konusu yeni bir konu olmamakla beraber "hayır" ve "hayırseverlik" (filantropi) kavramlarının bu öncüller çerçevesinde günümüzde yeniden tanımlanması gerekebilir.

İnsan Doğası bölümünde Singer, bireylerin daha çok yardım etmemesinin psikolojik nedenlerini ve onları daha çok yardım etmeye neyin teşvik edebileceği sorusunun cevabını arar. Ona göre, bireyleri yardım etmekten alıkoyan beş faktör şunlardır: Teşhis edilebilir kurban, dar görüşlülük, gereksizlik, görev dağılımı, adalet duygusu. Bu faktörlerle mücadele edilmeli 'bağış kültürü' oluşturulmalıdır. Bağış kültürünü oluştururken *açığa çıkarma, sayılardaki güç: taahhütler ve bağış toplulukları, kendi başına* gibi metodlar benimsenebilir. Ayrıca etkili bağış kültürünün oluşturulmasında sosyal medyanın gücü de göz ardı edilmemelidir.

Bağışa Dair Gerçekler'de yazar, bir hayatı kurtarmanın neye mâl olacağını ve hangi organizasyonlara bağış yapmamız gerektiğini sorgular. Bir çocuğun hayatını kurtarma bedeli savaştıkları problem nedeniyle organizasyondan organizasyona değişebilir. Yine de bağışı etkili bir şekilde kullanacak organizasyon tespit edilmeli, gerçekten bu bağışlarla değişim yaratan ve en uygun maliyetli hayır kurumları tercih edilmelidir. *Against Malaria Foundation, Helen Keller International, Project Healthy Children's* etkili hayır kurumlarından birkaçıdır.

Bağış İçin Yeni Bir Standart adlı bölümde Singer ilk olarak ebeveynlerin çocuğu ve başkalarının çocuğu ikilemine değinir. Elbette her insan hayatı eşit derecede değerlidir ancak ebeveynlerin kendi çocuklarının temel ihtiyaçlarını başka çocukların ihtiyaçlarından önce karşılayacağını kabul etmedikçe yaygın bir ödev ahlakı da olmayacaktır. Ancak ebeveynlerin diğer çocukların temel ihtiyaçlarının ötesinde kendi çocuklarına öncelik vermesi onlara lüks bir hayat temin etmesini haklı çıkarmaz. Gerçekçi bir standart benimseyen Singer ekonomik olarak sıkıntı yaşamayan kişilerin yıllık gelirlerinin %5'ini bağışlamalarını önerir. Bu yeni etik duruşa uyum sağlayanların tüketim alışkanlarının değışeceğini ve bu duruşun hayatlarına yeni bir anlam katacağını söyler. Gölette boğulan çocuğu kurtarmak ve efektif bir kuruluşa bağışta bulunarak bir çocuğu kurtarmak aynı sonucu verecektir.

Peter Singer, gerek istatistiksel verilerle gerek verdiği örneklerle hiçbir fikrini teoride bırakmamış uygulamaya geçirmiştir. Bu açıdan *Kurtarabileceğin Hayat*, küresel yoksulluğu engellemek ve yoksulluk içinde yaşayan insanların hayatlarını değıştirmek isteyenler için başvurulması gereken bir kaynak niteliğindedir. Ayrıca, Singer'ın kurduğu ve kitabıyla aynı adı taşıyan bir organizasyon mevcuttur. Site üzerinden kitabın nasıl hayata geçirildiğine, yapılacak bağışların kaç kişinin hayatını değıştireceğine kolayca erişilebilmektedir. Bununla birlikte, kitaba erişim ücretsiz olup okuyucular e-kitabı sevdikleriyle paylaşmaya teşvik edilmektedir. *The Life You Can Save* kitabı *Kurtarabileceğin Hayat* adlı çevirisi ile Bilkent öğrencileri ve Efektif Altruizm Türkiye gönüllülerinin ortaklaşa çalışmasıyla Dr. Tufan Kıymaz'ın editörlüğünde çok yakın zamanda okuyucuyla buluşacaktır.

Kitabı buradan indirebilirsiniz: <https://www.thelifeyoucansave.org/the-life-you-can-save-turkey/>